

**PEDAGOGIK FAOLIYATNI TAKOMILLASHTIRISHDA
PSIXOLOGIK OMILLARNING TA'SIRI****Saidova Nargiza Ismatulla qizi***Nizomiy nomidagi O'zbekiston**Milliy Pedagogika Universiteti**Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi***Maxkamova Sevinch Baxodir qizi***Nizomiy nomidagi O'zbekiston**Milliy Pedagogika Universiteti talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqola pedagogik faoliyatga psixologiyaning nazariy va amaliy ahamiyatini tahlil qiladi. Maqolada o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olish orqali ta'lim jarayonini optimallashtirish pedagogik qarorlarni samarali qabul qilish va oquvchilarning kognitiv hamda emotsional rivojlanishini ta'minlash mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: psixologiya va pedagogika, psixika, inson va jamiyat, kognitiv rivojlanish, emotsional rivojlanish.

**THE INFLUENCE OF PSYCHOLOGICAL FACTORS ON THE
IMPROVEMENT OF PEDAGOGICAL ACTIVITY**

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical significance of psychology in pedagogical activities. It highlights mechanisms for optimizing the educational process, making effective pedagogical decisions and ensuring the cognitive and emotional development of students by taking their psychological characteristics into account.

Keywords: psychology and pedagogy, psyche, human and society, educational psychology, cognitive development.

**ВЛИЯНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ НА
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Аннотация: В данной статье анализируется теоритическое и практическое значение психологии в педагогической деятельности. В статье рассмотрены механизмы оптимизации процесса обучения путем учета психологических особенностей учащихся, эффективно принятия педагогических решений, а также механизмы формирования когнитивного и эмоционального развития учащихся.

Ключевые слова: психология и педагогика, психика, человек и общество, когнитивное развитие, эмоционального развитие.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagogik faoliyatni yangi bosqichga ko'tarish masalasi davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biriga aylangan. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning markazida inson omili, xususan, o'qituvchi shaxsining ma'naviy psixologik tayyorgarligi, pedagogik mahorat va ijtimoiy faoliyatini oshirish masalasi turadi. Chunki ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omil bu- pedagogik faoliyatning mukammalligi va unda psixologik yondashuvning ustuvorligidir. Ta'kidlanganidek "*Zamonaviy o'qituvchi nafaqat o'z fanini, balki psixologiyani, tarbiyani va inson ruhiyatini ham chuqur bilishi zarur.*" Ushbu fikr zamonaviy pedagog shaxsining ko'p qirrali, ruhiy- intellektual jihatdan yetuk bo'lishi zarurligini ifodalaydi. Psixologiyani fan sifatida o'rganish bilan uning qanday fan ekanligi, xususiyatlari va nimalarni o'rganishi haqida bilimlarga ega bo'linadi. Psixologik va malakalarni o'zlashtirish talabalarga atrofdagi odamlarni ular bilan muloqot amaliyotida, munosabatlarda, o'zaro hamkorlik faoliyatida bilish uchun ularning fikri, maqsadi, kechinmalari, qiziqish va qobiliyatlari, ehtiyoj va motivlarini va h.k.larni bilish va qo'llash uchun zarur. Va nihoyat eng muhimi, psixologik bilimlar talabalarga o'zlarini anglashda o'z ustilarida ishlashda va qiziqish, ijodiy imkoniyatlarini dolzarblashtirishda, barkamol shaxs bo'lib shakllanishida ahamiyat kasb etadi. Pedagogik faoliyatda, ya'ni yosh avlodni o'qitish va tarbiyalashda psixologiyaning ahamiyati, ayniqsa katta. Pedagog o'quvchilarga biron material tushuntirar ekan, shu materialni bolalar qanday o'zlashtirayotganini, ko'ruvchilar qanday idrok etayotganini, eslab qolayotganini, fikrlayotganini, ularda diqqat-e'tibor, hissiyot qanday namoyon bo'layotganini bolalarning yosh xususiyatlariga qarab bu jarayonlar qanday ro'y berayotganini bilish zarur.

Pedagogik psixologiya-ta'lim va tarbiya muammolarini tadbiq qiladigan psixologiya sohasi. U shaxsning maqsadga muvofiq rivojlanishi, bilish faoliyatining va insonda ijtimoiy ijobiy sifatlarini tarbiyalashning psixologik muammolarini o'rganadi. Pedagogik psixologiyaning maqsadi- shartsharoit va boshqa psixologik omillardan kelib chiqqan holda o'qitishning oqilona rivojlantiruvchi ta'sirini kuchaytirish. Pedagogik psixologiya XIX asrning 2- yarmida vujudga kelgan. **Eksperimental psixologiya** tadqiqotchilari Pedagogik psixologiya rivojiga katta xissa qo'shganlar. Pedagogik psixologiyaning fan sifatida taraqqiy etishida o'sha davrda yuzaga kelgan psixologik yo'nalishlar ham turtki beradi. Bixevioristik psixologiya yo'nalishi tarbiyachi va o'quvchiga tashqi muhitning ta'sirini Pedagogik psixologiya uchun asos qilib oladi. Pedagogik psixologiya asosan, ta'lim psixologiyasi va tarbiya psixologiyasi kabilarga bo'linadi va bu o'quv jarayonida xotira, tafakkur, nutq, xayol,

irodaning roli, shuningdek, o'quvchilarning individual xususiyatlari, o'quv predmetlarining o'ziga xos tomonlari, ta'lim jarayonini boshqarishning psixologik tamoyillari va boshq. o'rganiladi. Hozirgi zamon ta'lim psixologiyasida o'quvchilarga doimiy yangilanib turadigan axborotlarni mustaqil o'zlashtirish imkoniyatini beradigan, ilmiy- texnika yangiliklaridan orqada qolmaslikni ta'minlaydigan tafakkur sifatlarini o'rganish muhim masaladir. Tarbiya psixologiyasining asosiy vazifasi – tarbiyaviy ishlar jarayonida shaxsning shakllanishi masalasini ishlab chiqish. Unda shaxsning axloqiy sifatlarining shakllanishiga alohida ahamiyat beriladi. Pedagogik psixologiya tadqiqotlari o'quv materiallari mazmunini tanlash, o'quv dasturlar, darsliklar tuzish, o'qitish metodlari tizimini tashkil qilishda muhim ahamiyatga ega. Aslida pedagogika va psixologiya o'rtasidagi o'zaro ta'sir o'zgaruvchan ta'lim uchun ulkan salohiyatga ega bo'lgan dinamik va simbiotik munosabatlarni ifodalaydi. O'qituvchilar va siyosatchilar ushbu fanlararo bog'liqlikni qabul qilish orqali har bir o'quvchining o'sishi va muvaffaqiyatni ta'minlaydigan yanada sezgir, inklyuziv va samarali ta'lim tizimiga yo'l ochishlari mumkin. Kelajakka nazar tashlaydigan bo'lsak, ushbu tadqiqotdan olingan tushunchalar, ta'limning davom etayotgan evolyutsiyasini yo'naltiruvchi kompas bo'lib xizmat qilsa ajab emas. Pedagogik faoliyatda psixologiyaning roli nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega ekanligi ushbu maqolada aniqlandi. Maqolada keltirilgan nazariy va amaliy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, psixologik bilimlarni pedagogik faoliyatga integratsiya qilish, pedagogning mahoratini oshiradi, dars jarayonini interaktiv shaxsga yo'naltirilgan va innovatsion muhitga aylantiradi. Shu bilan birga, pedagogik psixologiya o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini, mustaqil fikrlash qobiliyatini va o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirishda muhim vositadir. Shu sababli, har bir pedagog o'z faoliyatida psixologik bilim va metodlarni tizimli ravishda qo'llashi, ularni o'quv jarayoni bilan uyg'unlashtirishi pedagogik jarayonni yanada mazmunli va samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik faoliyatni takomillashtirishda psixologik omillar hal qiluvchi omillar kasb etadi. Har bir pedagog o'z faoliyati davomida shunchaki bilim beruvchi emas, balki inson ruhiyatini tushunuvchi talaba yoki o'quvchining ichki dunyosiga yo'l topuvchi ma'naviy rahbar sifatida shakllanishi zarur. O'zbekiston ta'lim tizimida olib borilayotgan aynan shu yo'nalishga pedagoglarning psixologik savodxonligini oshirishga o'quv jarayonida inson omiliga e'tiborni kuchaytirishga qaratilgan. Kelajakda ushbu yo'nalishdagi ishlarni yanada chuqurlashtirish, o'qituvchilarni psixologik-pedagogik tayyorgarlik bo'yicha muntazam qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish foydali bo'lardi deb o'ylayman. Chunki bu nafaqat ta'lim tizimini, balki jamiyatdagi madaniy-ruhiy muhitni ham ijobiy tomonga o'zgartiradi. Demak pedagogik faoliyat va psixologiya o'zaro uyg'unlikda

rivojlanar ekan, biz yanada omgli, tafakkuri keng, ruhiy barkamol avlodni tarbiyalash imkoniga ega bo'lamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Prezident Sh. Mirziyoyevning ta'lim tizimini isloh qilish haqidagi nutqidan mazmunan olindi (2021.)
2. Hayitov, O. E. Boshqaruv psixologiyasi: O'quv qo'llanma – T., 2019.
3. Zufarova, M.E. Umumiy psixologiya: O'quv qo'llanma – T., 2010.
4. O'zME. Birinchi jild. Toshkent, 2000 – yil.
5. Papers, S. 1993. The children's machine: Rethinking school in the age of the computer. Basic Books.